

Enskild motion

Motion till riksdagen 2015/16:1973

av Per-Ingvar Johnsson och Göran Lindell (båda C)

Småskalig vattenkraft

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen behöver ta fram en genomtänkt och rimlig strategi för en långsiktig miljöanpassning för den småskaliga vattenkraften och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den rättsliga regleringen måste ändras så att den möjliggör en enkel, kostnadseffektiv och rättssäker process för miljöanpassningen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av ekonomiska resurser för miljöanpassningen och att bidragsreglerna ändras så att även verksamhetsutövare som fått förelägganden kan få stöd för sin miljöanpassning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen, i avvaktan på att de nödvändiga förändringarna som anges i motionen kan genomföras, bör vidta generella åtgärder för att minimera de skador som drabbat enskilda verksamhetsutövare genom den plötsliga praxisändringen 2012, och riksdagen tillkännager detta för regeringen

Motivering

Under de senaste åren har staten ändrat syn på de mindre vattenkraftverken.

Verksamheter som har under mycket lång tid varit lagliga och samhällsnyttiga har plötsligt kommit att ses som illegala och oönskade. Krav ställs på att vattenkraftverk ska ansöka om tillstånd. Verksamhetsutövarna, som ofta är enskilda personer eller små landsbygdsföretag, tvingas in i en omfattande byråkratisk process för att tillståndspröva sina befintliga vattenkraftverk. De får inte bara bära kostnaderna för de miljöanpassningar som är önskvärda utan dessutom ställs stora krav på utredningar som

liknar vad som krävs vid en nybyggnation av ett vattenkraftverk. Verksamhetsutövarna ska också bära kostnaderna för att upp till fyra olika statliga myndigheter ska delta i processen. Resultatet av prövningen är ofta mycket osäkert. Ibland nöjer sig myndigheterna med att kräva att vandringshinder tas bort men i många fall är myndigheternas mål att anläggningen ska rivs ut. Även detta sker på verksamhetsutövarens bekostnad som utöver de faktiska kostnaderna för själva utrivningen ska betala utredningar, processkostnader för grannar och myndigheter samt eventuella kompensationsåtgärder. I slutänden kan det ofta handla om mångmiljonbelopp för enskilda personer.

Under de senaste åren har myndigheterna drivit en tillsynskampanj mot mindre vattenkraftverk med äldre tillstånd eller rättigheter. Ett stort antal kraftverksägare har förelagts att ansöka om tillstånd och i flera fall har de förbjudits att fortsätta verksamheten. Enligt Vattenverksamhetsutredningens förslag ska alla verksamheter med tillstånd före miljöbalkens ikraftträdande tvingas söka tillstånd. Vattenmyndigheterna har beräknat att den administrativa kostnaden för detta uppgår till 800 000 000 kr per år, som i princip helt ska bekostas av de enskilda verksamhetsutövarna.

Vi uppfattar att kraven på den småskaliga vattenkraften ofta göms bakom budskapet att den bara handlar om ett legitimt och rimligt krav att ingen ska bedriva verksamhet utan tillstånd. Detta innebär en vilseledande förenkling av frågan. Så gott som alla anläggningar har uppförts i enlighet med den lagstiftning som gällde vid tillkomsten och verksamheterna har ansetts som full lagenliga fram till en praxisändring 2012. Över en natt blev det möjligt att peka ut nästan alla mindre vattenverksamheter som olagliga. Det finns inga politiska överväganden eller rimlighetsavvägningar bakom denna förändring.

Kraven drabbar ofta enskilda individer med begränsade resurser samtidigt som vattenkraftsproduktionen inte klarar att bära de fulla kostnaderna för en miljöanpassning och de administrativa kostnaderna. Föreläggandena har väckt starkt motstånd hos verksamhetsutövarna. Detta beror oftast inte på att de motsätter sig en miljöanpassning utan kritiken riktas mot de orimliga prövningskostnaderna och myndigheternas kravställande.

Synen på den småskaliga vattenkraften tar inte hänsyn till dess betydelse i den lokala energiproduktionen. Myndigheternas ensidiga krav på kraftverken riskerar att mångmiljardvärden i befintlig och välfungerande förnybar energiproduktion kommer att förstöras i Sverige samtidigt som övriga Europa satsar på att utveckla den småskaliga vattenkraften.

Vi är inte emot att vattenkraften miljöanpassas men detta måste ske på ett rimligt och kostnadseffektivt sätt, där ansvar och kostnader fördelas så att ingen enskild drabbas orimligt hårt. Det är också viktigt att lagstiftningen och myndighetsutövningen inte driver miljöarbetet till att bli en konflikthärd istället för ett samarbetsområde. Miljöanpassningen av vattenkraften måste ses som ett gemensamt projekt där resurserna ska satsas just på miljöanpassning och inte på byråkrati och formalia. Utgångspunkten måste vara att det handlar om en rimlig miljöanpassning av befintliga lagenliga verksamheter där samhället har ett ansvar för att bära och fördela ansvar och kostnader. I de fall där vattenanläggningar behöver rivs ut måste detta ses som ett restaureringsprojekt och inte som ett åtgärdande av illegala verksamheter. Ambitionsnivån måste vara rimlig i förhållande till andra målsättningar i samhället och avvägas både mot klimatmålen och de energipolitiska målen. Regelverk och tillämpning måste också ta hänsyn till konsekvenserna för de enskilda verksamhetsutövarna. Ansvar och kostnader måste fördelas på ett rimligt sätt.

Miljöanpassningen av vattenkraften är en angelägen fråga och är också ett åtagande för att uppfylla EU:s ramdirektiv för vatten. Staten har ett ansvar för att avsätta nödvändiga resurser för denna miljöanpassning men också för att regelverket är utformat på ett rättssäkert och kostnadseffektivt sätt. Staten har också ansvar för att ambitionsnivån och bördefördelningen är rimlig.

Staten måste därför ta ansvar för att miljöanpassningen av den småskaliga vattenkraften genomförs på ett rimligt sätt, med en rimlig ambitionsnivå och under en rimlig tidsperiod.

- Regeringen behöver ta fram en genomtänkt och rimlig strategi för en långsiktig miljöanpassning för den småskaliga vattenkraften.
- Den rättsliga regleringen måste ändras så att den möjliggör en enkel, kostnadseffektiv och rättssäker process för miljöanpassningen. Vattenverksamhetsutredningens förslag är inte ändamålsenliga i denna del utan utredningen behöver kompletteras.
- Ekonomiska resurser måste avsättas för miljöanpassningen. Bidragsreglerna måste förändras så att även verksamhetsutövare som erhållit förelägganden kan erhålla stöd för sin miljöanpassning. Restaurering av vattendrag och utrivning av anläggningar måste finansieras av det allmänna. Kostnaderna och bördorna för enskilda verksamhetsutövare måste vara rimliga.
- I avvaktan på ovanstående förändringar måste de pågående processerna vilandeförklaras och förlängd tid medges i redan beslutade ärenden.

Per-Ingvar Johansson (C)

Göran Lindell (C)